

UTRIKESUTSKOTTETS BETÄNKANDE 3/2003 rd

Statsrådets redogörelse om reservationen avseende regler för brukande av maktmedel vid operation Concordia i Makedonien samt Natos regler för brukande av maktmedel vid en evakueringsituation

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 september 2003 statsrådets redogörelse SRR 3/2003 rd till utrikesutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- avdelningschef Markus Lyra, utrikesministeriet
- major Petri Kosonen, huvudstaben.

STATSRÅDETS REDOGÖRELSE

Republikens president beslutade den 13 mars 2003 om Finlands deltagande i Europeiska Unionens (EU) första krishanteringsoperation Concordia i Makedonien. Före beslutet hörde statsrådet den 11 mars 2003 utrikesutskottet i enlighet med 2 § 1 mom. lagen om fredsbevarande verksamhet.

I 2 § 2 mom. lagen om fredsbevarande verksamhet föreskrivs att riksdagen skall behandla frågan i plenum innan ett förslag kan läggas fram för republikens president, om den fredsbevarande styrkans befogenheter att bruka maktmedel skulle komma att bli mera omfattande än vad som krävs för fredsbevarande verksamhet i traditionell bemärkelse. Befogenheterna att använda maktmedel vid operation Concordia innehåller två faktorer som kräver att frågan behandlas av riksdagen i plenum i enlighet med lagen om fredsbevarande verksamhet.

I reglerna för Concordia finns en punkt som tillåter att maktmedel används i exakt definierade situationer mot någon som visar en fientlig avsikt (hostile intent). För det andra skulle Nato genomföra en nödevakuering, om de EU-utsända fredsstyrkorna vid Concordia måste nödevakueras från Makedonien på grund av ett radikalt försämrat säkerhetsläge. Nato skulle då utöva mer omfattande befogenheter för maktmedel än de som gäller för Concordia. Reglerna är identiska med reglerna för krishanteringsoperationen i Kosovo (KFOR).

Reglerna för maktmedel innehåller ingenting som kan ställa till problem för Finland eftersom så gott som identiska regler tillämpas på KFOR, SFOR (Stabilisation Force) i Bosnien-Hercegovina och på ISAF (International Security Force) i Afghanistan. Innan frågan förelades republikens president lämnade regeringen en redogörel-

se om operationerna som riksdagen behandlade i plenum.

Operation Concordia i Makedonien är en mycket typisk fredsbevarande operation i traditionell bemärkelse. Den risknivå för säkerhetshoten som lades fast vid den inledande operationen gäller fortfarande och är låg. Dessutom är läget lugnt i området. I juli beslutade Europeiska unionen att operationen Concordia avslutas den 15 december 2003. Det är mycket osannolikt att det uppstår en situation som kräver motaktioner i form av ett anfall för att förhindra en "fientlig avsikt".

När Nato och EU enades om samarbete kring operation Concordia avtalade de om att befälet överförs på Nato och att Natos KFOR-regler för maktmedel tillämpas i en extrem krissituation när ett gemensamt beslut av EU och Nato resulterar i att de EU-utsända fredsbevarande styrkorna evakueras. Då tillämpar också de finländska fredsbevararna i EU-operationen de maktmedelsregler som gäller för evakueringsoperationer.

Dessutom måste finländska KFOR-fredsbevarare i förekommande fall kunna delta i stödoperationer.

I redogörelsen föreslår statsrådet att Finlands reservation avseende "fientlig avsikt" återtas.

Dessutom föreslår statsrådet att maktmedelsreglerna för KFOR-operationen tillämpas, om säkerhetsläget kräver det och det måste sättas in en operation för att trygga EU-fredsbevararnas säkerhet och evakueringen av dem.

De maktmedelsregler som kräver behandling i plenum läggs fram för riksdagen först nu på grund av valuppehållet i riksdagen och eftersom Nato först i juni slutgiltigt bekräftade att de regler för maktmedel som tillämpas på krishanteringsoperationen i Kosovo (KFOR) också kan tillämpas på en eventuell evakuering av operation Concordia. Redogörelsen är således nödvändig för att riksdagen skall kunna avsluta processen enligt lagen om fredsbevarande verksamhet på behörigt sätt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utrikesutskottet finner det viktigt att Finland deltar i EU:s första militära krishanteringsoperation Concordia i Makedonien. Operationen är ett led i insatserna för att skapa stabilitet på västra Balkan och engagemanget främjar därför Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska ambitioner.

Med hänvisning till operationens karaktär och förhållandena i Makedonien anser utskottet KFOR-reglerna för maktmedel vara motiverade vid en eventuell evakuering från Makedonien.

Statsrådets förslag att återta Finlands reservation avseende "fientlig avsikt" är både lämpligt och motiverat med tanke på Finlands deltagande, anser utrikesutskottet.

Förslag till beslut

På grundval av det ovanstående föreslår utrikesutskottet

att riksdagen sänder detta betänkande till statsrådet för kännedom.

Helsingfors den 18 september 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Liisa Jaakonsaari /sd
vordf. Mari Kiviniemi /cent
medl. Ulla Anttila /gröna
Jouni Backman /sd
Kimmo Kiljunen /sd
Henrik Lax /sv
Suvi Lindén /saml

Petri Neittaanmäki /cent
Maija Perho /saml
Hannu Takkula /cent
Jari Vilén /saml
Ben Zyskowitz /saml
Esko-Juhani Tennilä /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Raili Lahnalampi.